

REKLAM KURULU BAŐKANLIĐI KARŞI OY GEREKÇE FORMU

TOPLANTI SAYISI:	323	TOPLANTI TARİHİ:	07.05.2022	DOSYA NO:	2022/2502
				GÜNDEM SIRA NO:	60

KARŞI OY GEREKÇESİ:

H&M Hennes&Mauritz Tekstil Limited Şirketinin https://www2.hm.com/tr_tr/free-form-campaigns/9065-my-chosen-family.html linkinde yer alan ‘‘Seçtiğim Ailem’’ başlıklı videonun ticaret, iş, zanaat veya bir meslekle bağlantılı olarak; bir mal veya hizmetin satışını ya da kiralanmasını sağlamak, hedef kitleyi oluşturanları bilgilendirmek veya ikna etmek amacıyla yapılmamış olduğu, bir sosyal sorumluluk projesi olarak yayınlandığı kanaatlerimle, ticari reklam olarak değerlendirilemeyeceği için Kurulumuzun görev ve yetki alanı dışında olduğu, dolayısıyla inceleme konusu videonun, Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği ile 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un 61 ve 62 nci maddelerine göre incelemeye alınmaması gerektiği görüşümdedir.

Çoğunluk görüşüyle esastan incelemesi yapılarak, ‘‘bu durumun çocukların ve gençlerin zihinsel, ahlaki, psikolojik ve toplumsal gelişim özelliklerini olumsuz yönde etkilediği, kültürel ve ahlaki sosyal davranışları bozmaya, değiştirmeye yönelik olduğu’’ gerekçesiyle, karşı oyumla ve oy çokluğuyla aykırılık ve durdurma kararı verilmiştir.

Ancak LBGT+ kimlik telkin, özendirme ile gelişen/geliştirilebilecek bir özellik değildir. Aynı heteroseksüel ve cisgender olmak gibi bir kimliktir.

Toplumda bu konuda yaratılan bazı yanlış inanışlara değinecek olursak;

1. ‘‘Cinsel yönelim, istemli bir tercihtir.’’ en yaygın yanlış kabullerden biridir. Kimse, cinsel ve duygusal olarak hangi cinse ilgi duyacağı konusunda karar vermemiŐtir. Nasıl ki hiçbir heteroseksüel, karşı cinsten hoşlanmaya ergenliğinde karar verip, hayatını bu doğrultuda şekillendirmiyorsa, eşcinseller ve biseksüeller de bu doğrultuda bir tercih yapmamıştır. Kişinin karar verebileceği alan cinsel yönelimi değil, cinsel yönelimi doğrultusunda nasıl birliktelikler yaşamak istediği, kendini toplum içinde ne kadar ve nasıl ifade edeceğidir. Bu seçimlerle ilgili seçenekler, eşcinseller için de heteroseksüeller için olduğu kadar çok sayıda ve bireye özgüdür.
2. ‘‘EŞcinsellik doğaya aykırıdır.’’ Savunulan bir başka yanlış inanış da ispatı ya da inkarı mümkün olmayan, bilimsel olarak doğrulanamayacak bir iddiadır. Tıbbi görüşün üremeye yönelik olmayan tüm cinsel davranışları, masturbasyonu ve heteroseksüel de olsa üreme dıŐı amaçlarla kurulan cinsel ilişkileri sağlıksız kabul etmesi ile eşcinselliğin hastalık olarak kabulü eşzamanlıdır (Hart ve Wellings, 2002). ‘‘Doğaya aykırılık’’ iddiası, cinselliğin insan ‘‘doğa’’ sında sadece üremeyle sınırlı bir yeri olduğu kabulünden kaynaklanmaktadır; bu ise tıbbın uzun zamandır terk ettiği bir yaklaşımdır. Doğa bilimcilerin ve biyologların yaptıkları araŐtırmalarda bugüne kadar orangutan, martı, penguen, kedi gibi 450 kuŐ ve memeli türünde eşcinsel davranışa rastlanmıştır. EŞcinsel davranışın yanı sıra, eş seçimini kendi cinsi yönünde yapan hayvan türleri ile ilgili gözlemler de mevcuttur. EŞcinsel meyve sineklerinin keŐfi, son dönemde cinsel yönelimin biyolojik temeli alanındaki çalışmalarda çok önemli bir rol oynamıştır.

3. “Eşcinsellik geçici bir hevestir, merakla başlar; zamanında engellenmezse alışkanlık haline gelir.” Bu yanlış anlayış da özellikle çocukların bu konuda bilgilendirilmesini sınırlama davranışı ve dolayısıyla cinsel kimliğini edinme sürecinde suçluluk duygusu ile intihar eğiliminde artışı da beraberinde getirmektedir. Ergenlik döneminde cinsel ilgide artış ve bedensel değişikliklerin belirmesiyle, cinsellikle ilgili merakta artış olur; bu da çeşitli denemelere yol açabilir. Erkek ve kadınlarda, bu dönemde kendi cinsiyelle değişen ölçülerde cinsel paylaşım seyrek görülen bir durum değildir. Bu denemeler, kişinin kendi bedenini tanımaya, diğerlerinin gelişimiyle kendini karşılaştırmasına zemin sağlayabilir. Yapılan çalışmalar, hemcinsle yaşanan bu deneyimlerin yaşla giderek azalan sıklıkta devam ettiğini göstermekte, erişkin dönemde cinsel yönelimle ilişkisi olmadığını göstermektedir (Wilson ve Rahman 2005). Bu dönemde heteroseksüel birliktelik denemeleri olan eşcinseller olduğu gibi, eşcinsel deneyimleri olan heteroseksüeller de vardır. Başka bir deyişle ergenlikte eşcinsel davranışta bulunmak için, kişinin eşcinsel yönelimi olması gerekmemektedir. Davranış ve yönelim arasındaki ilişkisizliği gösteren bir örnek de eşcinsel davranışın erkekliğe geçiş olarak kabul edilip, ergenlik döneminde yüceltildiği kimi toplumlarda yapılan gözlemlerdir. Eşcinsel birlikteliği de içeren çeşitli ritüellerle erkekliğe adım atılan Sambiya toplumunda, erkeklerin önemli bir kısmı erişkinliğinde heteroseksüel bir yaşam sürdürmektedir (Wilson ve Rahman 2005). Eşcinsel deneyimin zamanla alışkanlık haline geldiği savı, eşcinsel yönelimin öğrenmeyle geliştiği iddialarına dayanır. Bu görüşü savunanlar, eşcinsel deneyime eşlik eden hazzın, bu davranışı pekiştirdiğini ve sürmesini sağladığını öne sürmüş; eşcinsel fantezilerle tikslenme ve hoş olmayan duyuları koşullayarak cinsel yönelimi değiştirmeye çalışmışlardır. Geçmişte bu amaçla elektrik şoku ve bulantıya neden olması nedeniyle apomorfin enjeksiyonu yapılması gibi yöntemler kullanan çalışmalar yapılmıştır (McConaghy, 1969; Bancroft, 1969; Tanner, 1973). Günümüzde etik olarak uygulanması mümkün olmayan bu çalışmalara katılanların cinsel yönelimleriyle ilgili bir değişimden çok, yıllar süren ve tedavi gerektirebilecek şiddetle ruhsal ve bedensel örselenmeler yaşadıkları daha sonra yapılan gözden geçirmelerle ortaya konmuştur (Smith ve ark, 2004). Ne heteroseksüellik ne de eşcinsellik öğrenilen bir özellik değildir. Hangi yönelimde olursa olsun, cinsel deneyimle yaşanan haz, bağımlılık yapan maddelere benzer şekilde bir alışkanlığa neden olmamaktadır.
4. “Eşcinsellik bir ruh hastalığıdır; tedavi edilmelidir.” Geçmişte ne yazık ki psikiyatri alanında da yaygın olan ve halen izlerini gördüğümüz bu yanlış inanış da özellikle LGBT+ kimliği olan insanların zarar görmesine yol açmıştır. Eşcinsellik, yaklaşık kırk yıldır ruh sağlığı uzmanlarınca bir bozukluk olarak kabul edilmemektedir. Genel bilimsel kabul, eşcinsellik, biseksüellik ve heteroseksüelliğin, geniş insan cinselliği yelpazesinin birbirinden üstün olmayan, daha az sağlıklı ya da normal kabul edilmeyen, ruhsal ve bedensel doyuma daha az ya da çok olanak sağlamayan, bireysel ve toplumsal işlevler açısından farklı olmayan cinsel yönelimler olduğudur. Cinsel yönelimin kişinin temel, zaman içerisinde değişiklik görülmeyen özelliklerinden olduğu; ancak davranış, kendini ifade ve tanımlama gibi boyutlarda değişkenlikler gösterebildiği bilinmektedir. Eşcinsellik bir bozukluk olmadığı için tedavi edilmesi de söz konusu değildir. Baskın olan heteroseksist ideoloji nedeniyle, heteroseksüellik dışında cinsel yönelimi olan bireylerin kimlik gelişimlerinin erken evrelerinde cinsel yönelimlerini değiştirmekle ilgili talep ve girişimleri olabilmektedir. Ancak, bir heteroseksüel eşcinsel yapabilecek ilaç, terapi, cerrahi girişim olmadığı gibi tersi de mümkün değildir. Onarım terapisi adı altında kimi çevrelerce desteklenen uygulamalar, cinsel yönelimi değiştirmeyip kişinin davranışlarına ve kendini tanımlamasına müdahale etmeye çalışan, son tahlilde bireyin bütünlüğünü zedeleyebilecek, etik açıdan tartışmalı, bilimsel dayanağı olmayan uygulamalardır.
5. “Eşcinselliğin hastalık olmadığı ve normal karşılanması gerektiğinin sık tekrarlanması, eşcinsellerin cinsel yönelimlerini açıkça dile getirmeleri, medyada yer alması, gençleri

eşcinselliğe özendirilmektedir.” yanlış inancı ise bahse konu kararda da kendisini açığa vurmaktadır. Halen eğitim sistemimiz heteroseksüellik dışındaki cinsel yönelimleri görmezden gelmekte, yok saymaktadır. Yakın bir zamana kadar yaygın ve kolay erişilebilir kültürel kaynaklarda eşcinsellik, aşağılama, mizah ve toplumun genelleşmiş normlarına uymayan bireylere yönelik baskı aracı olarak yer almaktaydı. Bu tutumun egemen olduğu toplumlarda eşcinselliğin ortadan kalkmadığı, İran örneğinde olduğu gibi daha katı yaptırımlar uygulandığında bile varlığını sürdürdüğü bilinmektedir. Avrupa ve Kuzey Amerika’da olduğu gibi, eşcinselliği olumsuzlamayan bir yaklaşımın benimsenmesinin de eşcinselliğin toplumdaki yaygınlığını arttırmadığı görülmekte olup (Başar ve ark 2010), benzer toplumlarda farklı tarihlerde veya eşzamanlı olarak farklı kültürel yapıya sahip toplumlarda yapılan yaygınlık çalışmalarında, eşcinselliğin genel toplumda görülme yaygınlığında farklılık saptanmamaktadır (Wilson ve Rahman 2005). Heteroseksist toplum, eşcinsel bireylerin açılma süreçlerini baskılamakta, kendilerini açık olarak var etmelerine engel olmaktadır. Dolayısıyla artan ya da azalan eşcinsellik değil, eşcinsellerin görünürlüğüdür. Eşcinselliğin görünür hale gelmesinden kaygı duyulması, eşcinselliğin model alınarak yaygınlaşabileceği mitiyle ilişkilidir. Çocuk gelişiminde rol model alma çocuğun davranışları, dünyayı adlandırışı ve dış dünya ile nasıl ilişki kuracağı konusunda etkili olmakta ancak cinsel yönelim üzerinde etkili olmamaktadır. Bununla ilgili en doğrudan kanıtlar, gey ve lezbiyenlerin ebeveyn oldukları ailelerle yapılan çalışmalardan edinilmektedir. Bu ailelerde yetişen çocukların cinsel yönelimleri, heteroseksüel ebeveynle yetişenlerden farklı bulunmamıştır (Gottman 1989, Flaks ve ark, 1995, Bailey ve ark 1995, Golombok ve Tasker 1996).

- Bütün bu veriler ışığında, ayrımcılık ve ötekileştirme davranışına karşı olumlu bir sosyal sorumluluk videosunun, aykırı bulunarak durdurma cezası verilmesini, yanlış inanışlar toplamının yansıması olarak değerlendiriyorum.
- Bu videonun, çocukların ve gençlerin zihinsel, ahlaki, psikolojik ve toplumsal gelişim özelliklerini olumsuz yönde etkilediği, kültürel ve ahlaki sosyal davranışları bozmaya, değiştirmeye yönelik olmadığı görüş ve kanaatlerimle, Kurulumuzun çoğunluk oyuyla verilen aykırılık ve durdurma cezası kararına katılmayarak, aykırılık olmadığı yönünde kararımı, çoğunluk oyuna karşı oyumu saygılarımla beyan ederim.

Kaynaklar:

1. Bailey JM, Bobrow D, Wolfe M, Mikach S (1995) Sexual orientation of adult sons of gay fathers. *Developmental Psychology* 31:124-129.
2. Bancroft J (1969) Aversion therapy of homosexuality: a pilot study of 10 cases. *Br J Psychiatry* 115: 1417-1431.
3. Başar K, Nil MŞ, Kaptan S (2010) Eşcinsellikle ilgili yaygın yanlışlar, bilimsel doğrular. *Antihomofobi Kitabı/2, Uluslar arası Homofobi Karşıtı Buluşma, Ankara, KaosGL.*
4. Flaks DK, Ficher I, Masterpasqua F, Joseph G (1995) Lesbians choosing motherhood: A comparative study of lesbian and heterosexual parents and their children. *Developmental Psychology* 31: 105-114.
5. Golombok S, Tasker, F (1996) Do parents influence the sexual orientation of their children? Findings from a longitudinal study of lesbian families. *Developmental Psychology*, 32: 3-11.
6. Gottman JS (1989) Children of gay and lesbian parents, *Marriage & Family Review* 14:177-196.
7. Hart G ve Wellings K (2002) Sexual behaviour and its medicalisation: in sickness and in health. *BMJ*, 324:896-900.
8. McConaghy N (1969) Subjective and penile plethysmograph responses following aversion-

relief and apomorphine aversion therapy
for homosexual impulses. Br J Psychiatry 115: 723- 730.

9. Smith G, Bartlett A, King M (2004) Treatment of homosexuality in Britain since the 1950s- an oral history: the experience of patients. BMJ, 328: 427-429.

10. Tanner BA (1973) Shock intensity and fear of shock in the modification of homosexual behaviour in males by avoidance learning. Behav Res Ther 11:213-218.

11. Wilson G, Rahman Q (2005) Born Gay: The Psychobiology of Sex Orientation. Peter Owen Publishers, London.

12. <https://www.cetad.org.tr/CetadData/Books/52/bilgilendirme-dosyasi-10-escinsellik.pdf>

ADI-SOYADI:

Dr. Hakan GİRİTLİOĞLU

İMZA:

